

ПРАКТИЧЕСКО УПРАЖНЕНИЕ 9

Изследване на права и отразена вълна в коаксиален кабел.

Цел на упражнението: Да се изследва разпространението на права и отразена вълна в дълга линия.

1. Теоретична постановка

Когато синусоидална вълна се предава по дълга линия, нейните напрежение и ток се изменят както по дължина на линията, така и във времето. Техните стойности, определени спрямо източника, са:

$$\begin{cases} \dot{U} = \dot{U}^+ e^{-\gamma x} + \dot{U}^- e^{\gamma x} \\ \dot{I} = \frac{\dot{U}^+}{Z_C} e^{-\gamma x} - \frac{\dot{U}^-}{Z_C} e^{\gamma x} \end{cases}$$

където $\gamma = \alpha + j\beta$ е константата на предаване;

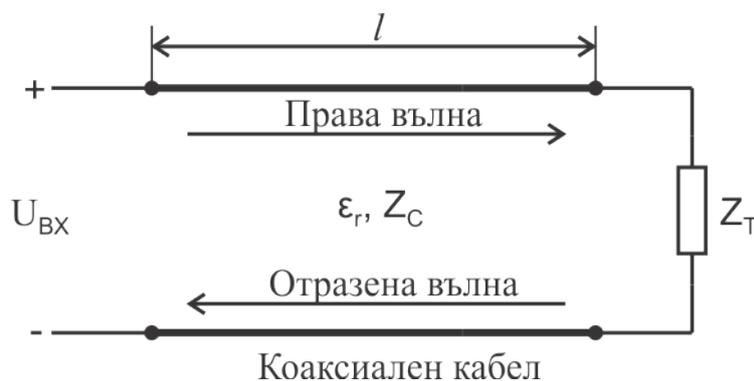
α – константата на затихване, N ;

β – константата на фазата, rad .

Ако се положи $\dot{U}^+ = U^+ e^{j\varphi_1}$ и $\dot{U}^- = U^- e^{j\varphi_2}$, първото уравнение от системата може да се запише в синусоидална форма:

$$u(x, t) = U^+ \sqrt{2} e^{-\alpha x} \sin(\omega t + \varphi_1 - \beta x) + U^- \sqrt{2} e^{\alpha x} \sin(\omega t + \varphi_2 + \beta x).$$

- Изразът $U^+ \sqrt{2} e^{-\alpha x} \sin(\omega t + \varphi_1 - \beta x)$ представлява вълна, движеща се в права посока от източника към товара (права вълна);
- Изразът $U^- \sqrt{2} e^{\alpha x} \sin(\omega t + \varphi_2 + \beta x)$ е вълна, движеща се в обратна посока от товара към източника (отразена вълна).

Фиг. 1. Права и обратна вълна в предавателните линии

Когато дългите линии се използват за предаване на информация, най-важното изискване към тях е да не внасят никакви смущения (изкривявания). Това изискване се изпълнява чрез съгласуване на товара с характеристикното съпротивление на линията ($Z_T = Z_C$). Тази ситуация

$$v = \frac{l \cdot 2}{t}$$

Забележка: l е дължината на коаксиалния кабел.

3. Да се определи относителната диелектрична проникваемост ϵ_r на диелектрика на коаксиалния кабел:

$$v = \frac{c}{\sqrt{\epsilon_r}} \rightarrow \epsilon_r = \frac{c^2}{v^2}$$

Забележка: $c = 3 \cdot 10^8 [m/s]$ е скоростта на светлината.

Задача 2. Да се изследва влиянието на товара върху отразената вълна.

Стъпка 1. Да се използват същите схема и настройки както при задача 1. Изходът на коаксиалният кабел да се остави на празен ход ($Z_T \approx \infty$). Да се наблюдават и скицират правата и отразена вълни.

Забележка: При скициране да се отбележат коректно размерностите на осите на осцилограмата (волта на деление и секунди на деление).

Стъпка 2. Към края на коаксиалния кабел да се свърже потенциометър.

1. Потенциометърът да се настрои на $Z_T = 1 [k\Omega]$ и да се наблюдават и скицират правата и отразена вълни.
2. Потенциометърът да се настрои на $Z_T = 75 [\Omega]$ и да се наблюдават и скицират правата и отразена вълни.
3. Потенциометърът да се настрои на $Z_T = 25 [\Omega]$ и да се наблюдават и скицират правата и отразена вълни.
4. Потенциометърът да се настрои на късо съединение ($Z_T = 0 [\Omega]$) и да се наблюдават и скицират правата и отразена вълни.

Задача 3. Да се изследва влиянието на товара върху изкривяването на вълната.

Стъпка 1. Схемата от задача 2 да се захрани със правоъгълен сигнал с честота $f = 300 [kHz]$.

Стъпка 2. Да се изменя съпротивлението на товара (потенциометъра) и да се наблюдава как се изменя сигнала на входа на коаксиалния кабел.

Стъпка 3. Да се отчете при какво съпротивлението на товара не се получават изкривявания във линията.

4. Въпроси

1. Защо при определянето на скоростта на вълната дължината на коаксиалния кабел се умножава по 2?

2. Как изглежда отразената вълна, когато съпротивлението на товара е по-голямо от характеристикното съпротивление на коаксиалния кабел? А как изглежда когато е по-малко?

3. На какво се дължат изкривяванията на сигнала от страната на генератора при несъгласуван товар?

4. Ако източникът и линията на са съгласувани, отразената от товара вълна ще се отрази ли и от източника?